

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ІННІ лісового і садово-паркового господарства

УДК

«ПОГОДЖЕНО»

Директор ІНН лісового і садово-
паркового господарства

Петро ЛАКИДА

«ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО
ЗАХИСТУ»

Завідувачка кафедри лісівництва

Наталія ПУЗРИНА

« » _____ 2022 р.

« » _____ 2022 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: «Регіональні особливості ведення мисливського господарства у
Черкаському районі»

Спеціальність 205 «Лісове господарство»
(код і назва)

Освітня програма «Лісове господарство»

Орієнтація освітньої програми _____ освітньо-професійна
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Гарант освітньої програми

К.С.-Г.Н., доцент
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Олександр БАЛА

(ПІБ)

Керівник кваліфікаційної магістерської роботи

К.С.-Г.Н., доцент
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Наталія ПУЗРИНА

(ПІБ)

Виконав

(підпис)

Владислав ШЕВЧЕНКО

(ПІБ студента)

КИЇВ – 2022

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

НУБІП України

НУБІП України

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри лісівництва
канд.с.-г. наук, доцент Н.В. Пузріна
«___» _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ

НУБІП України

Спеціальність 205 «Лісове господарство»
(прізвище, ім'я, по-батькові)
(код і назва)

Освітня програма Лісове господарство
(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо – професійна
(освітньо – професійна або освітньо – наукова)

НУБІП України

Тема магістерської кваліфікаційної роботи

Затверджена наказом ректора НУБІП України від «___» _____ 20__ р. № _____

Термін подання завершеної роботи на кафедру _____
(рік, місяць, число)

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи _____

НУБІП України

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. _____
2. _____
3. _____

НУБІП України

Перелік графічного матеріалу (за потреби)

Дата видачі завдання «___» _____ 20__ р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

НУБІП України

Завдання прийняв до виконання _____
(підпис) (прізвище та ініціали студента)

РЕФЕРАТ

НУБІП України

У магістерській роботі мною було виконано аналіз стану ведення мисливського господарства на території користувачів мисливських угідь Черкаського району, що підпорядковані ДП «Смілянське лісове господарство».

НУБІП України

Досліджено чисельність мисливських тварин у підприємствах, проведення експлуатаційних заходів, та заходів з охорони, описана загальна характеристика господарств.

Розділ 1, наведено стислий огляд літератури відповідних джерел, які характеризують значення мисливського господарства.

Розділ 2, характеристика об'єкту дослідження та методи.

Розділ 3, проведено аналіз мисливської фауни господарства.

Розділ 4, наведені перспективи розвитку, та шляхи вдосконалення мисливської діяльності господарств.

В роботі наведено матеріал обстежень та ілюстративний матеріал. Список використаних джерел містить 52 позиції.

Обсяг даної магістерської кваліфікаційної роботи становить 60 сторінок, яка складається з 4 розділів, 17 таблиць, 6 рисунків

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ЗМІСТ

ВСТУП 5

РОЗДІЛ 1. ЗНАЧЕННЯ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА 7

1.1. Особливості ведення мисливського господарства за кордоном 7

1.2. Мисливське господарство в Україні 11

РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРСТИКА ОБ'ЄКТУ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА МЕТОДИ 16

2.1. Методи обліку 16

2.2. Загальна характеристика мисливських господарств 21

2.3. Розташування та природно-кліматичні умови мисливських господарств 23

РОЗДІЛ 3. МИСЛИВСЬКА ФАУНА ГОСПОДАРСТВ 29

3.1. Чисельність мисливських тварин у господарствах 29

3.2. Експлуатаційні заходи в мисливських господарствах 34

РОЗДІЛ 4. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МИСЛИВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГОСПОДАРСТВ 39

4.1. Заходи з охорони у мисливських господарствах 39

4.2. Перспективи розвитку мисливських господарств 42

ВИСНОВКИ 51

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 54

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВСТУП

Якщо для первісної людини мисливство було основним джерелом її існування, то глибина, сутність цього заняття у наш час інша – це, перш за все,

окримання задоволення від спілкування з природою. Разом з тим, полювання йде на користь природі, адже є одним із основних заходів, що забезпечують контроль за чисельністю мисливської фауни – звісно, якщо керуватися наукова

обґрунтованими нормами. Мисливство сприяє гармонійному розвитку людини, її фізичному і моральному вдосконаленню, розвиває спостережливість,

витривалість. Багатство видового складу диких тварин, ландшафтні та кліматичні умови слугують розвитку мисливського господарства.

Першочергове значення при веденні мисливського господарства має налагоджений обрахунок чисельності тварин і птахів, що є об'єктами полювання.

Немале значення має обрахунок відстріляних тварин, особливо неліцензійних видів – зайця та пернатих. В майбутньому мисливське господарство повинно бути направлене на як найповніше застосування біотехнічних заходів, основним

способом розведення диких мисливських тварин та покращення охорони угідь.

Протягом останніх років дуже зріс вплив діяння людини на природні екосистеми. Діюча система та організаційна складова мисливського

господарства не цілком забезпечує проведення достатнього рівня біотехнічних заходів, не стимулює користувачів до раціонального використання, охорони та відтворення мисливського фонду.

Мало координується робота органів лісового господарства, мисливських

організацій, ветеринарної медицини, екології і природних ресурсів для поліпшення справ у мисливському господарстві, досить вагомою проблемою залишається браконьєрство, що і дедалі набуває організованого характеру.

Актуальність теми: досить важливим завданням ведення мисливського

господарства є найбільш повне використання продуктивності мисливських угідь, тобто кількість мисливських тварин має бути найкращою господарсько –

допустимої щільності, в такому випадку тварини не будуть завдавати істотних збитків сільському та лісовому господарствам.

Мета роботи: Вивчити сучасний стан ведення мисливського господарства та з'ясувати можливі шляхи вдосконалення мисливськогосподарської діяльності користувачів мисливських угідь на території Черкаського району.

Об'єкт досліджень – Мисливськогосподарська діяльність користувачів мисливських угідь на території Черкаського району.

Предмет досліджень – Регіональні особливості ведення мисливського господарства на території Черкаського району.

Завдання роботи:

1. Провести аналіз літературних джерел що до регіональних особливостей ведення мисливського господарства.
2. Ознайомитись та вивчити характеристику розташування мисливських господарств.
3. Встановити видовий, чисельний та віковий склад основних мисливських тварин. Провести аналіз біотехнічної діяльності господарств.
4. Визначити перспективи і шляхи покращення діяльності мисливських господарств.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 1. ЗНАЧЕННЯ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

НУБІП УКРАЇНИ

1.1. Особливості ведення мисливського господарства за кордоном

Чеське мисливство відоме давніми своїми мисливськими традиціями, великою чисельністю дичини, її розведенням та розселенням по всій Європі.

Чеська Республіка розташована в Центральній Європі. Її територія (78,9 тис. кв. км) охоплює різнотипні ландшафти, де рівнини чергуються зі середньовисотними горами. Мисливське господарство в Чехії ведеться за середньоєвропейською системою, а безперервна мисливська статистика – з 1966

р. Мисливські угіддя Чехії займають площу 6,9 млн га (69 тис. кв. км), 87,2% площі країни. Переважаючі мисливські угіддя – польові 56,8%, частка лісових угідь становить 37,5%, а загальна лісистість – 33,4% (2,6 млн га).

У Чехії більшість лісів державні – 63,3%, приватні – 22,6%, решта – громадські.

У породному складі лісів домінує смерека – 55%, водночас значне поширення, насамперед, на низькогір'ї, мають листяні породи дерев – бук і дуб.

Понад дві третини лісів (76,9%) – експлуатаційні, решта спеціального призначення (19,9) і захисні (3,2%).

Порівняльна характеристика мисливських господарств Чехії та України за 2016 р. наводиться у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Порівняння мисливського господарства Чехії та України

	Чехія	Україна
Площа угідь (млн.га)	6,9	46
Мисливців (чол.)	93500	350000
Мисливських собак (гол.)	31200	30000

У Чехії налічується 5800 мисливських господарств (ревірів). Середня площа мисливського господарства – 1187 га. Згідно із законом, мінімальна загальна площа мисливського господарства повинна становити 500 га, а площа

НУБІП УКРАЇНИ

вольєра – 50 га. Переважна більшість мисливських ревірів (87%) надана у користування: мисливським товариствам – 52%, іншим юридичним особам – 21% і фізичним особам – 27%.

Користування мисливськими угіддями в Чехії відбувається на платній основі!

У країні створено 196 вольєрних господарств загальною площею 48,7 тис. га. Середня площа вольєрного господарства у Чехії становить 248,6 га. Також у країні налічується 297 спеціалізованих господарств на площі 91,5 тис. га, які займаються розведенням фазанів [40,43].

У мисливських угіддях чеські мисливці облаштували 96 тис. солонців, 130 тис. годівниць та 16 тис. водопоїв, значну площу займають ремізи [33].

Чисельність та добування мисливських тварин, у порівнянні з українськими показниками за 2016 р. наводиться у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Чисельність та добування дичини в продовж мисливського сезону

	Чехія		Україна	
	Чисельність	Добуто	Чисельність	Добуто
Олень шляхетний	32000	24000	16000	410
Лань європейська	28000	16500	3200	100
Козуля європейська	318000	106000	15300	6000
Кабан дикий	64800	152000	64500	7000
Фазан мисливський	186000	458000	354000	44000

Норвегія – країна інтенсивного, але раціонального природокористування. Незважаючи на складні кліматичні умови та складний рельєф, у Норвегії добре розвинені і лісове, і мисливське господарства.

З п'яти мільйонів норвежців, 483 тисячі – мисливці. Для порівняння, в Україні цей показник трохи більше одного відсотка.

Норвегія має загальну площу 38,5 млн га, але на відміну від інших країн Скандинавії, у неї найнижча лісистість – 25% території країни вкриті лісами, решта – це скелі та гори без деревної рослинності. Загальна площа норвезького лісового фонду близько 12 млн га, зокрема, 7 млн га – продуктивні ліси. З причини складного ландшафту, економічно вигідне лісове господарство може вестися лише на 50% лісового фонду. Найпоширеніші породи дерев у лісах Норвегії – це ялина (47%), шотландська сосна (33%) і береза (18%). На даний час запаси деревини в Норвегії вдвічі більші, ніж сто років тому, а саме 600 млн куб.

м.

У «країні вікінгів» мисливці становлять майже 10% населення і це не дивно, адже мисливське господарство тут достатньо розвинене, а поголів'я мисливських тварин підтримується на високому рівні, це і дось, і благородний і північний олень, і козуля, не кажучи про зайця, куріпку та тетерука.

Право на полювання у Норвегії прив'язане до землі, точніше до власності на мисливські угіддя. Наприклад, щоб отримати дозвіл на полювання на лося, необхідно володіти землею, площа якої повинна становити мінімум 100 гектарів. Тому, власникам невеликих ділянок доводиться об'єднуватися між собою, щоб отримати такий дозвіл. Можна і не мати у володінні землю, а орендувати необхідну її кількість у приватника або держави.

Порівняльна характеристика мисливських господарств Норвегії та України за 2016 р. наводиться у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Порівняння мисливського господарства Норвегії та України

	Норвегія	Україна
Площа угідь (млн.га)	32	46
Мисливців (чол.)	483000	350000

У Норвегії до недавнього часу існували дві громадські мисливські організації, які тепер об'єдналися в один Норвезький союз мисливців і рибалок. Членство у союзі полегшує долю мисливця, допомагає в юридичних питаннях.

забезпечує інформаційну підтримку, випускає різноманітну літературу, періодичний журнал тощо. Мисливський Союз – це тема окремої розмови і ми розповімо про нього у наших наступних публікаціях.

Найпопулярнішими мисливськими видами тварин у Норвегії є лось і північний олень. Полювання на цих копитних через своєрідність норвезького ландшафту і складність рельєфу вимагає від «вікінга» набагато більше зусиль, знань і вправності, тому ці трофеї особливо шанують [32].

Чисельність та добування мисливських тварин у порівнянні з українськими показниками за 2016 р. наводиться у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Чисельність та добування дичини протягом мисливського сезону

	Норвегія		Україна	
	Добуто	Чисельність	Добуто	
Олень шляхетний	33800	16000	410	
Козуля європейська	27700	15300	6000	
Лось європейський	31100	6600	169	
Куріпка сіра	175000	100000	70000	
Лисиця звичайна	21280	-	84000	

Площа Польщі становить 312 тис. кв. км, кількість населення 38,5 млн, з яких мисливців – понад 100 тис., що становить 0,26%. Для порівняння, Україна має удвічі більшу площу і утричі більше мисливців. І співвідношення мисливців до населення (43 млн) у нас теж вище за Польське – 0,7%. Отже, концентрація мисливців в Україні вища, ніж у Польщі, а от мисливське господарство перебуває у депресивному стані. У чому ж справа? Спробуємо розібратись.

Державне регулювання у галузі мисливського господарства та полювання Польщі здійснює Міністерство природи разом з Мінагрополітикою, Держрадою з охорони природи та Польським союзом мисливців (ПСМ).

Всі мисливські угіддя Польщі поділені на мисливські округи (обводи), їх кількість стала (5,5 тис.). Вони мають чіткі межі, зафіксовані на мапах і для них визначений бонітет, по якому ведеться мисливське впорядкування. Площа обводу, в більшості випадків становить не менше, ніж 3000 га суцільної території. Користувач мисливських угідь може орендувати один чи кілька обводів [38].

Порівняння мисливського господарства Польського союзу мисливців (ПСМ) та Українського товариства мисливців і рибалок (УТМР) за 2016 р. наводиться у таблиці 1.5.

Таблиця 1.5

Порівняльна характеристика найбільших користувачів мисливського господарства

	Польща	Україна
Площа угуддь (млн.га)	27	25
Мисливців (чол.)	116076	181000
Мисливських собак (гол.)	36021	5100
Первинних колективів (шт.)	2550	6552
Добуто		
Олень пляхетий (гол.)	1778000	16
Козуля європейська (гол.)	806000	1285
Кабан дикий (гол.)	257000	1085

Головну роль у регулюванні мисливського господарства та полювання Польщі, відіграє Польський союз мисливців (Polski Związek Łowiecki, PZL).

1.2. Мисливське господарство в Україні

З незалежністю України полювання не стало пріоритетною сферою розвитку, і 9 років ми навіть не мали окремого закону про мисливське господарство. Після 2000 року в Україні почали з'являтися приватні господарства, активні мисливці почали створювати колективи і брати в

користування угіддя з тим, аби не просто використовувати ресурси тваринного світу, але й дбати про їх відновлення та збільшення. Але, здається, цей поштовх для розвитку галузі так і залишився єдиним – до сих пір усі спроби через зміну законодавства покращити умови для ведення мисливського господарства залишилися лише спробами.

У період 2010 – 2017рр відбулося скорочення площі мисливських угідь з 47 млн га до 39 млн га, тобто на 17%. З 10,4 млн га земель лісового фонду 7,9 млн га надані у користування під мисливські угіддя, тобто 76% – інша частина не експлуатується для ведення мисливського господарства. Плата за ліцензії з

2005 року зростає в середньому в 10 разів. Чисельність копитних мисливських тварин скоротилась з 239 тис до 221 тис, тобто на 7,5%; хитрових з 2249,6 тис до 1728,1 тис, тобто на 23%; пернатих з 10672,9 тис до 9982 тис, тобто на 6,5%.

Чисельність активних мисливців постійно знижується – з 800 тисяч громадян, які отримали мисливське посвідчення і є мисливцями, щорічно міняють контрольну картку обліку дичини 480 тисяч, тобто активних мисливців біля 50%. Кількість працівників, зайнятих у мисливському господарстві зменшилась з 7181 осіб до 6371 осіб, тобто на 11,3% [47].

Браконьєрство досягло нечуваних масштабів. Якщо поррахувати кількість таких копитних як лось, олень, козуля і кабан, з 2011 року + нормативний приріст та за мінусом чисельності офіційно добутих тварин, то різниця становить 214 тисяч особин, що вдвічі більше, ніж добули офіційно.

Згідно з проектами впорядкування для території мисливських угідь України в 39 млн га визначена така оптимальна чисельність тварин: 21 тисяча особин європейського оленя, 156 тисяч особин козулі європейської, 56 тисяч особин кабана. А у Польщі при меншій площі мисливських угідь (28,6 млн га) добувають у рази більше, ніж в Україні має бути оптимально по науці. Зокрема там добувають за рік 94 тисячі оленів, 215 тисяч косуль і 341 тисячу кабанів.

Фактична ж загальна чисельність диких тварин в Україні не досягає оптимальної по жодному з видів, а для оленя вона взагалі майже вдвічі менше оптимальної. У нас практично відсутнє дичинорозведення. Якщо у Європі налічується близько

10 тисяч мисливських ферм, в яких утримуються сотні тисяч копитних тварин, то у розплідниках України їх 3 тисячі, передано для розселення – менше 400 особин.

УТМР має найбільшу площу угідь і найвищий середній розмір одного господарства. Очевидно, що маючи у користуванні таку велику площу, користувач не може забезпечити ефективне функціонування господарства. До прикладу, на одного єгеря в системі УТМР приходить 9,4 тисячі гектар, які він має патрулювати. Зважаючи на те, що УТМР витрачає на ведення мисливського господарства майже в 4 рази менше, ніж інші користувачі; і в 5 разів менше інвестує в охорону і відтворення тварин, ніж так звані «приватники» [42].

Дані за 2016 рік по типам користувачів мисливських угідь наводиться у таблиці 1.6.

Таблиця 1.6

Порівняльна характеристика форм власності різних користувачів мисливських угідь

Форма власності	Площа наданих угідь (тис. га)	Площа на 1 користувача в середньому (тис. га)	К-сть штатних єгерів (чол.)	Припадає угідь на 1 єгеря (тис. га)	Мисливствознавців (чол.)
УТМР	23951,8	70,7	2559	9,4	103
ДАЛР	4222,1	22,1	835	5,1	147
Інші	9767	17	1646	5,9	205

Найкращі показники демонструють користувачі – приватні підприємства і громадські об'єднання окрім УТМР. Вони не лише найбільше піклуються про охорону тваринного фонду, а й дбають про грамотний підхід до ведення господарства, працевлаштувавши найбільшу кількість мисливствознавців [50].

Загальні витрати на ведення мисливського господарства для середньостатистичного користувача в системі Держлісагентства знаходяться на вищому рівні.

Витрати на ведення мисливського господарства та витрати на охорону і відтворення тварин за 2016 рік, наводиться у таблиці 1.7.

Таблиця 1.7

Загальні витрати користувачів

Форма власності	Витрати на ведення мисливського господарства на 1 тис.га (в середньому)	Витрати на охорону і відтворення тварин на 1 тис.га (в середньому)
УТМР	3,3 тисячі	1,4 тисячі
ДАЛР	13,2 тисячі	5,9 тисяч
Інші	13,7 тисяч	7 тисяч

Якщо оптимальна чисельність оленя пляхетного у приватних господарствах у 4,5 разів більше, ніж в УТМР, то добувається там (а ліміт розраховується з урахуванням фактичної чисельності) майже в 70 разів більше.

Якщо оптимальна чисельність козулі майже рівна, то добувається в угіддях приватників в 3 рази більше. Якщо оптимальна чисельність кабана у державних угіддях навіть нижче, чим в угіддях УТМР, то добувають навіть там більше [41].

Оптимальна чисельність та ліміти головних мисливських тварин за 2016 рік, наводиться у таблиці 1.8.

Таблиця 1.8

НУБІП України

Чисельність та ліміти головних мисливських тварин

Форма власності	Олень шляхетний		Козуля європейська		Кабан дикий	
	Оптимальна	Ліміт	Оптимальна	Ліміт	Оптимальна	Ліміт
УТМР	2578	5	56328	1680	16170	1860
ДАЛР	7230	125	31706	1853	13907	2022
Інші	11481	343	67775	5247	25763	7503

Висновок до розділу 1. Отже, мисливська робота є дуже важливою складовою нашої планети. Вона відіграє велику роль і в житті людини, і в житті рослин, і загалом планети. Маючи більшу кількість земель що використовується користувачами мисливських угідь, ми маємо в два – три рази меншу чисельність звірів, що говорить про не зовсім правильне ведення мисливської діяльності, та слабе фінансування даної сфери господарства. Тому для України слід оптимізувати шляхи розвитку мисливського господарства та кардинально змінювати підхід, в сторону оновлення застарілих методів.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТУ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА МЕТОДИ

НУБІП України

2.1. Методи обліку

Мета обліку – встановити чисельність мисливських звірів та птахів, їх територіальне розміщення. За одиницю обліку вважають одну тварину, яка знаходиться в зоні обліку, чи ту ж саму тварину на маршруті, або нору, лігво, лежанку, слід тварини (перетнутий обліковим маршрутом), індивідуальну добову ділянку перебування звіра і т.д.).

Показник чисельності тварин – це виявлена, або розрахована кількість особин, які перебували на досліджуваній території під час обліку. Дані про відносну чисельність звірів, одержують в результаті проведення обліків на пробних площах, смугах, маршрутах, тобто не на всій площі господарства, а на її частині. При цьому абсолютні дані обліку на пробних площах, смугах та маршрутах екстраполюються на всю площу угідь господарства чи району [21].

Для успішного проведення обліку необхідно добре знати видовий склад усіх місцевих звірів і птахів, сліди їх життєдіяльності, та вміти безпомилково визначити давність сліду і його напрямок [17].

Методи проведення первинного обліку чисельності мисливських тварин

- Первинний облік чисельності мисливських тварин проводиться такими методами:
 - авіаоблік;
 - анкетно – опитовий;
 - шумового прогону (нагону) на частині території (пробних ділянках);
 - зимовий маршрутний облік слідів тварин;
 - дворазовий маршрутно – облоговий облік по слідах;
 - облік мисливських тварин на місцях зимових скупчень;
 - облік на місцях підгодівлі;
 - облік водоплавної дичини на зорях;

НУБІП України

НУБІП УКРАЇНИ

- облік водоплавної дичини на окремих водоймах;
- облік оленячих під час гону;
- облік пернатих на токовищах, тягах;
- облік за допомогою фото – та відеопасток;
- облік тварин на норах, хатках, в місцях зимівлі, тощо.

Обліки проводяться як прямими (обліковуються самі тварини) так і непрямими (за слідами життєдіяльності) способами [24].

Видові особливості вибору методу обліку

Олень благородний. Найбільш раціональними методами обліку вважаються:

НУБІП УКРАЇНИ

- облік в місцях зимових скупчень;
- облік на риковиську, який при дотриманні методик та здійсненні паралельного маршрутного візуального обліку дає чисельні та статеві-вікові характеристики складу популяції;

НУБІП УКРАЇНИ

- весняний облік по дефекаціях на маршрутних смугах (може бути використаний в господарствах лише рівнинних лісів, де не проживають олень плямистий та лань);

- суцільний авіаоблік;

НУБІП УКРАЇНИ

- анкетно – опитовий.

Олень плямистий. Найбільш раціональними методами обліку вважаються:

- облік на місцях підгодівлі;

- облік під час гону;

НУБІП УКРАЇНИ

- анкетно – опитовий.

Лось європейський. Найбільш раціональними методами обліку вважаються:

- облік в місцях зимових скупчень;

- облік під час гону;

НУБІП УКРАЇНИ

- весняний облік по дефекаціях на маршрутних смугах;

- суцільний авіаоблік;

- анкетно – опитовий.

Лань. Найбільш раціональними методами обліку вважаються:

- облік на місцях підгодівлі;
- облік під час гону;
- анкетно – опитовий.

Козуля європейська. Найбільш раціональними методами обліку вважаються:

- облік прогоном (шумовим нагоном) на пробних ділянках за наявності снігового покриву;
- зимовий маршрутний облік по слідах за умови визначення довжини

середнього добового ходу тварин на період проведення обліку

- дворазовий облоговий облік по слідах (з обов'язковим стежкуванням) у зимовий період сталого снігового покриву. Цей метод обліку особливо рекомендується для умов гірських лісів Карпат;

- анкетно – опитовий.

Кабан дикий. Найбільш раціональними методами обліку вважаються:

- облік на місцях підгодівлі;
- дворазовий облоговий облік по слідах (з обов'язковим стежкуванням) у зимовий період сталого снігового покриву.

- анкетно – опитовий.

Муфлон. Найбільш раціональними методами обліку вважаються:

- суцільний авіаоблік у господарствах Північної та Південної Степової лісомисливських областей;

- дворазовий облоговий облік по слідах (з обов'язковим стежкуванням) у зимовий період сталого снігового покриву;

- облік на місцях підгодівлі;

- анкетно – опитовий.

Засць сірий. Найбільш раціональними методами обліку вважаються:

- облік прогоном (шумовим нагоном) на пробних ділянках за наявності снігового покриву;

- зимовий маршрутний облік по слідах за умови визначення довжини середнього добового ходу тварин на період проведення обліків.

- облік з собакою на маршрутній стрічці.

Лисиця. Найбільш раціональними методами обліку вважаються:

- облік тварин на жилих норах;

- облік прогом (шумовим нагоном) на пробних ділянках за умови наявності яскравої сонячної погоди, коли звірі менше знаходяться у норах, а також снігового покриву;

- зимовий маршрутний облік по слідах за умови визначення довжини середнього добового ходу тварин на період проведення обліків.

Борсук. Найбільш раціональними методами обліку вважаються:

- облік тварин на жилих норах.

Бабак. Найбільш раціональним методом обліку чисельності вважається облік тварин на жилих норах.

Сніговидного собаки. Найбільш раціональними методами обліку чисельності вважаються:

- тварин на жилих норах;

- облік з собакою на маршрутній стрічці.

Куниця лісова. Найбільш раціональними методами обліку вважаються:

- облік з собакою на маршрутній стрічці;

- зимовий маршрутний облік по слідах за умови визначення довжини середнього добового ходу тварин на період проведення обліків.

Подібно проводяться обліки також і тхора чорного.

Куниця кам'яна. Найбільш раціональними методами обліку вважаються:

- облік з собакою на маршрутній стрічці.

- зимовий маршрутний облік по слідах за умови визначення довжини середнього добового ходу тварин на період проведення обліків.

Водж. Найбільш раціональним та вірогідним методом обліку чисельності вважається описаний комбінований метод.

Крижень та інші качині. Найбільш раціональними методами обліку вважаються:

- облік качок на зорях;
- облік з собакою на маршрутній стрічці;
- облік по кількості виводків молодняка;

Курінка сіра. Найбільш раціональними методами обліку вважаються:

- облік з собакою на маршрутній стрічці.

Перепілка. Найбільш раціональними методами обліку вважаються:

- облік по голосах з однієї точки;
- облік з собакою на маршрутній стрічці.

Фазан. Найбільш раціональними методами обліку вважаються:

- облік під час току по голосах з однієї точки;
- облік з собакою на маршрутній стрічці;

Вальдинеп. Найбільш раціональними методами обліку вважаються:

- облік на тязі;
- облік з собакою на маршрутній стрічці.

Гуси. Найбільш раціональним методом обліку чисельності вважаються:

- аерофотозйомка гусей під час перельотів у місцях скупчень;
- облік по кількості виводків молодняка.

Кулики. Найбільш раціональним методом обліку чисельності вважається облік на маршрутній стрічці з собакою або без.

Голуби. Найбільш раціональними методами обліку вважаються:

- анкетно – опитовий;
- облік на маршрутній стрічці.

Бабак. Найбільш раціональним методом обліку чисельності вважається облік тварин на жилих норах [27].

Суб'єкти обліку мисливських тварин проводять облікові роботи протягом усього року, вибирають методи проведення первинного обліку в залежності від біології та умов існування того чи іншого виду тварин, що обліковуються, географічних, кліматичних, соціально економічних умов та необхідності

максимально об'єктивного відображення даних проведених облікових робіт. Методи обліку використовуються самостійно, в поєднанні між собою та в доповненні один одного – з метою уточнення облікових даних.

Первинні матеріали обліку включають в себе картки обліку, облікові листки, карти, схеми, облікові журнали, анкети, фото – та відеозаписи, відомості, щоденники, звіти, матеріали камеральної обробки, акти, тощо.

На підставі первинних матеріалів обліку оформляється зведені відомості (акти) в розрізі урочищ, егерських обходів, користувачів мисливських угідь, адміністративно – територіальних одиниць.

В процесі кожного етапу проведення облікових робіт, в залежності від методу проведення обліку, оформляються матеріали, які підписуються особами, задіяними в цих роботах (обліковцями, нагоничами, респондентами, відповідальними за організацію, розпорядниками, керівниками, тощо).

При проведенні камеральної обробки облікових матеріалів, особа яка здійснює розрахунки, ставить свій підпис, який затверджується керівником підприємства [24].

2.2. Загальна характеристика мисливських господарств

На території Черкаського району нами було досліджено 6 мисливських користувачів а саме: приватної форми власності 3 користувачі: ТОВ «МП «Сунки» 13927 га, (лісові – 7914 га, польові – 5572 га, водно – болотні – 242 га, інші – 199 га). ДП «Смілянський лісгосп» Сунківське лісництво – 7882 га; ТОВ Мисливський клуб «Фазан» 3915 га; (лісові – 1172 га, польові – 2364 га, водно – болотні – 379 га). Смілянський район, ДП «Смілянський лісгосп»; ПВФ «Міком» МГ «Деренківельке» 3825 га, (лісові – 2850 га, польові – 961 га, водно – болотні – 3 га, інші – 11 га). Городищенський р-н: ДП «Смілянський лісгосп» Мліївське лісництво – 2861 га. Мліївська с.р. – 964 га. Два користувачі громадської форми власності: Городищенська РО УТМР 61367 га (лісові – 41499 га, польові – 48815 га, водно – болотні – 1053 га), Городищенський р-н. Будянське, Володимирівське,

Городищенське, Мліївське лісництва; Смілянська РО УТМР 36348 га, (лісові – 6746 га, польові – 29269 га, водно-болотні – 333 га). Смілянський район. Один користувач державної форми власності – мліївське господарство ДП «Смілянський лісгосп» складає 4961,4 га, (лісові – 4560 га; польові 12 га; водно-болотні – 241 га, інші – 148,4 га.) ДП «Смілянський лісгосп» Мліївське лісництво, Смілянське лісництво.

Типи мисливських угідь

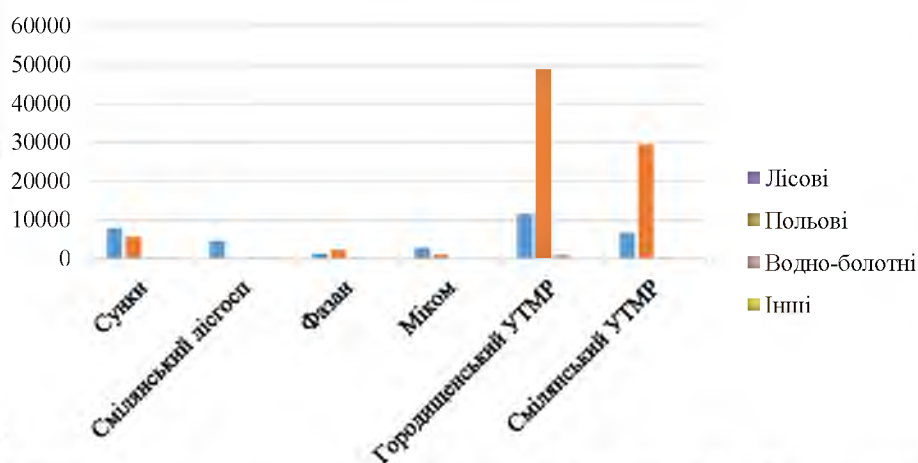

Рис. 2.1. Розподіл мисливських угідь досліджуваного регіону за типами.

Географічне розташування, сприятливі кліматичні умови і різноманітність угідь зумовлюють наявність у Черкаській області досить значної кількості мисливських тварин, сучасне поширення яких тісно пов'язане з природною зональністю території – в даному випадку, зоною лісостепу. Переважаючим типом лісорослинних умов для господарства є С₄. Тому для Черкащини характерні як представники лісової, так і степової фауни: лось, козуля, кабан, плямистий і благородний олень, заєць, лисиця, борсук, бобер, видра, ондатра тощо. Зустрічаються степові, водоплавні та болотні птахи [5, 31].

Різноманітність видового складу фауни і ландшафтно-кліматичні умови сприяють розвитку мисливського господарства, збільшенню поголів'я диких тварин. Сприяє цьому й налагоджений облік кількості тварин і птахів, які є об'єктами полювання. Таксація проводиться двічі на рік – на копитних тварин та хутрових звірів у січні – лютому, на пернату дичину – в серпні. Велике значення

при цьому має облік відстріляної дичини, особливо неліцензійних видів – пернатих і зайця [6].

Всі категорії мисливських угідь знаходились і знаходяться у задовільному санітарному стані і не потребують спеціальних заходів по їх покращенню.

На протязі минулих 5 – ти років на території господарства не зареєстровано серйозних хвороб диких тварин.

Профілактичні заходи по відведенню інвазійних та інших тяжких захворювань мисливської фауни в останні 5 років не проводяться.

У мисливських угіддях господарства полювання на диких тварин і птахів можливо здійснювати такими способами:

Літньо – осінній сезон – індивідуальне і колективне полювання на пернату та водоплавну дичину з використанням мисливської вогнепальної зброї та собак мисливських порід.

Осінньо – зимовий сезон – індивідуальне і колективне полювання на зайця і лисицю по чорній і білій стежках з підходу, з гончакми, а на лисицю, крім того, з норними собаками.

Зимовий сезон – індивідуальне і колективне полювання на парнокопитних.

Відловлювання диких тварин живцем для переселення в інші мисливські господарства не проводилося [52].

2.3. Розташування та природно – кліматичні умови мисливських господарств

Угіддя мисливського господарства державного підприємства «Смілянське лісове господарство», розташовані на території Смілянського, Городищенського районів, Черкаської області. До складу мисливських угідь господарства входять: частково Мліївське і Смілянське лісництва, ДП «Смілянське лісове господарство».

Мисливські угіддя представлені лісовими масивами, польовими (рілля, сіножаті) та водно – болотними угіддями (заболочені землі), розташованими на території державного підприємства «Смілянське лісове господарство».

Загальна площа мисливських угідь господарства складає 4961,4 га, в тому числі лісові – 4560 га; польові 12 га, водно – болотні – 241 га, інші (забудовані території, пісоккультурні розсадники, плантації, кар'єри, дороги, просіки та інші землі державного лісогосподарського підприємства) – 148,4 га (рис. 2.1.).

Рис. 2.2. Місцезнаходження та площа господарства

Угіддя Товариства Обмеженої Відповідальності «Сунки», розташовані на території Черкаського району, Черкаської області. До складу мисливських угідь господарства входять: частково Смілянське лісництво та Сунківське лісництво державного підприємства «Смілянське лісове господарство».

Мисливські угіддя представлені лісовими масивами, польовими (рілля, сіножаті) та водно – болотними угіддями (заболочені землі), розташованими на території державного підприємства «Смілянське лісове господарство»

Загальна площа мисливських угідь господарства складає 13927 га, в тому числі лісові – 7914 га, польові – 5572, водно – болотні – 242, інші – 199

(забудовані території, лісокультурні розсадники, плантації, кар'єри, дороги, просіки та інші землі державного лісогосподарського підприємства).

Мисливський клуб Товариства Обмеженої Відповідальності «Фазан» розташований на території Черкаського району, Черкаської області. До складу мисливських угідь господарства входять Мліївська і Балаклеївська громади, ДП «Смілянський лісгосп» Будянське лісництво.

Угіддя представлені лісовими масивами, польовими (рілля, сіножаті) та водно – болотними угіддями (заболочені землі), розташованими на території державного підприємства «Смілянське лісове господарство»

Загальна площа мисливських угідь господарства складає 3915 га, в тому числі: лісові – 1172 га, польові – 2364, водно – болотні – 379.

Угіддя Науково – виробничої фірми «МІКОМ» мисливського господарства «Деренківецьке», розташовані на території Черкаського району, Черкаської області. До складу мисливських угідь господарства входять частково Городищенська громада, ДП «Смілянський лісгосп» Мліївське лісництво, Мліївська громада.

Мисливські угіддя представлені лісовими масивами, польовими (рілля, сіножаті) та водно – болотними угіддями (заболочені землі), розташованими на території державного підприємства «Смілянське лісове господарство»

Загальна площа мисливських угідь господарства складає 3825 га, в тому числі: лісові – 2850 га, польові – 961, водно – болотні – 3, інші – 11 (забудовані території, лісокультурні розсадники, плантації, кар'єри, дороги, просіки та інші землі державного лісогосподарського підприємства).

Городищенська районна організація Українського товариства мисливців та рибалок (УТМР) розташована на території Черкаського району, Черкаської області. До складу мисливських угідь господарства входять ДП «Смілянський лісгосп» Будянське, Володимирівське, Городищенське, Мліївське лісництва.

Мисливські угіддя представлені лісовими масивами, польовими (рілля, сіножаті) та водно – болотними угіддями (заболочені землі), розташованими на території державного підприємства «Смілянське лісове господарство»

Загальна площа мисливських угідь господарства складає 61368 га, в тому числі: лісові – 11499 га, польові – 48815, водно – болотні – 1053.

Смілянська районна організація Українського товариства мисливців та рибалок (УТМР) розташована на території Черкаського району, Черкаської області. До складу мисливських угідь господарства входять частково Смілянське лісництво державного підприємства «Смілянське лісове господарство».

Мисливські угіддя представлені лісовими масивами, польовими (рілля, сіножаті) та водно – болотними угіддями (заболочені землі), розташованими на території державного підприємства «Смілянське лісове господарство».

Загальна площа мисливських угідь господарства складає 36348 га, в тому числі: лісові – 6746 га, польові – 29269 га, водно – болотні – 333 га.

Клімат району і розташування мисливських господарств характеризується, як помірно – континентальний, середня температура повітря $+7,0 - 7,7^{\circ}\text{C}$. Найхолоднішим місяцем року вважається січень, з середньою температурою $5,5 - 6,1^{\circ}\text{C}$ нижче нуля, а найтеплішим – липень, з середньою температурою $28,2 - 35,8^{\circ}\text{C}$. Абсолютний мінімум температури повітря досягає $-25 - 31^{\circ}\text{C}$ і навіть нижче. Абсолютний максимум $+27 - 30^{\circ}\text{C}$ приходить на липень – серпень.

Стійкий перехід середньодобової температури через 0° відбувається 15 – 18 березня і 22 – 24 листопада. Днів з температурою повітря вище 0°C на рік налічується 242 – 255. Вегетаційний період рослин в середньому починається 4 – 8 квітня, коли середньодобова температура переходить через $+5^{\circ}\text{C}$ і закінчується 29 жовтня – 1 листопада.

Загальна тривалість вегетаційного періоду 200 – 212 днів. Останні приморозки в повітрі припиняються в середньому 18 – 22 квітня. Крайні приморозки в повітрі спостерігаються 21 – 25 травня. Середня дата першого приморозку в повітрі 10 жовтня. Перші приморозки спостерігаються 16 – 29 листопада. Середня тривалість безморозного періоду 159 – 171 день, найменша – 113 – 130. Сума річних опадів 450 – 480 мм. Опали протягом року розподіляються досить нерівномірно. Найбільше їх у червні – липні (90 – 160

мм), а найменше в січні – лютому (десь до 100 мм). Середня кількість опадів за вегетаційний період рослин коливається в межах 260 – 325 мм.

Стійкий сніговий покрив утворюється 14 – 22 грудня і сходить 21 – 23 березня. Період з стійким сніговим покривом триває 82 – 95 днів. Сніготанення триває 10 – 14 днів. Остання дата відтавання ґрунту 10 квітня. Переважний напрям вітрів – західний і північно – західний, при середній швидкості 3 – 8 м/с.

Зима настає з переходом середньодобової температури повітря через 0°C , що спостерігається в кінці листопада. Початок зими характеризується нестійкою погодою з частою зміною морозів на вілліги та неодноразовим зникненням снігового покриву. Зима на території області в основному не сувора.

Середня температура повітря самого холодного місяця січня $-5,9^{\circ}\text{C}$. Однак бувають роки з досить суворими зимами, коли в середньому морози досягали $-20 - 25^{\circ}\text{C}$, а в окремі дні до $-35 - 40^{\circ}\text{C}$. Характерною особливістю зимового сезону є наявність досить частих відліт, коли температура повітря підвищується

до $8 - 10^{\circ}\text{C}$ тепла. Стійкий сніговий покрив утворюється десь 14 – 22 грудня. Сніготанення відбувається в першій половині березня. Середня висота снігового покриву на полях не перевищує 7 – 9 см, хоч в окремі роки може бути до 26 – 50 см. Однак стійкого снігового покриву не буває. Зимою переважає похмура

погода з опадами, що часто випадають, але в незначній кількості. В холодний період року поряд з твердими опадами, можуть бути і дощі. З річної кількості опадів на холодний період припадає приблизно 100 – 130 мм, що складає 20 – 25 % річної суми опадів.

Початком весни вважаються дата переходу середньодобової температури повітря через 0°C . В середньому цей період настає з 15 – 20 березня в першій декаді квітня спостерігається перехід середньодобової температури повітря через $+5^{\circ}\text{C}$, в цей час відновлюється вегетація озимих культур, а з кінця квітня

коли температура повітря переходить через $+10^{\circ}\text{C}$, починається активна вегетація всіх сільськогосподарських культур. Однак весною часто спостерігається повернення холодів, коли в травні температура знижується до заморозків.

Висновок до розділу 2. Отже, суб'єкти обліку мисливських тварин проводять облікові роботи протягом усього року, вибирають методи проведення первинного обліку в залежності від біології та умов існування того чи іншого виду тварин, що обліковуються, географічних, кліматичних, соціально-економічних умов та необхідності максимально об'єктивного відображення даних проведених облікових робіт. Методи обліку використовуються самостійно, в поєднанні між собою та в доповненні один одного – з метою уточнення облікових даних. Географічне розташування, сприятливі кліматичні умови і різноманітність угідь зумовлюють наявність у Черкаській області досить значну кількість мисливських тварин, сучасне поширення яких тісно пов'язане з природною зональністю території – в даному випадку, зоною лісостепу.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 3. МИСЛИВСЬКА ФАУНА ГОСПОДАРСТВ

3.1. Чисельність мисливських тварин у господарствах

Площа мисливських угідь, що припадає на одного егеря становить 8400 гектарів, державного управління лісового господарства – 6800 гектарів, УТМР – 10400 гектарів, в інших користувачів – 6000 гектарів. Основними показниками, що вказують на рівень ведення мисливського господарства, є чисельність і видовий склад мисливських видів.

У 2013 році чисельність копитних мисливських тварин, що проживають в мисливських угіддях України, скоротилася в порівнянні з 2012 роком на 4200 особин до 240 600 особин. Однак на приватних землях порівняно з 2012 роком збільшилася кількість славок (13,2 тис. голів) та їх виробництво (805 голів).

Якщо порівняти дані по чисельності і добуванню копитних з європейськими країнами, то можна тільки сказати, що ми маємо великий потенціал. Щоб усвідомити це, нам потрібно наполегливо і цілеспрямовано працювати протягом десятиліть. Щорічно в Словаччині тільки оленів благородних добувають близько 20 тис. голів, в Німеччині за рік близько 1 млн. козуль, в Швеції – 100 тис. лосів і 300 тис. козуль. Польща, Чехія та Угорщина, найближчі сусіди на Заході, мають високі показники мисливського господарства. Головним фактором їх успіху є наявність доайливих господарів в певних мисливських угіддях, зазвичай 3 – 7 тис. гектарів.

Оптимальна чисельність мисливських тварин – максимальна кількість особин конкретного виду мисливських тварин (з урахуванням їх статевого та вікового складу), при якій в мисливських угіддях на певній території забезпечується їх нормальне існування без виснаження кормових ресурсів і заподіяння значної шкоди лісовому, сільському та іншому господарству, а також без створення загрози життю та здоров'ю людини [16].

Чисельність мисливських тварин, у досліджуваних користувачів мисливських угідь, разом за 2019 р. наведено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Облік мисливських тварин

Вид	Стація (тис.га)	Протакс площа (тис.га)	Загальн (голів)	К-сть голів по статі та віку					
				Самка			Самець		
				молод няк	серед ньовіч	старі	молод няк	серед ньовіч	старі
Копитні									
Козуля європейська	52	19,1	1106	232	319	112	191	189	63
Кабан дикий	50,2	19,1	222	58	49	19	44	38	14
Хутрові									
Заєць сірий	116,5	39,9	3633						
Лисиця звичайна	118,7	35	152						
Єнотовид. собака			51						
Борсук європейський			186						
Куниця лісова			176						

Облік мисливських тварин та хутрових звірів проводився 20 – 29 січня 2019 року при несприятливих метеорологічних умовах, відсутній сніговий покрив см при температурі +2 – 5°C на 30% площі стації мешкання тварин (19,1 тис.га) методом шумового прогону та на підготовлених майданчиках та переходах тварин до місць підгодовлі.

Чисельність мисливських тварин, у досліджуваних користувачів мисливських угідь, разом за 2020 р. наведено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Облік мисливських тварин

Вид	Стація (тис.га)	Протакс площа (тис.га)	Загальн (голів)	К—сть голів по статі та віку					
				Самка			Самець		
				молод няк	серед ньовіч	старі	молод няк	серед ньовіч	старі
Копитні									
Козуля європейська	50,7	19,5	1066	233	302	108	184	178	61
Кабан дикий	50,7	19,5	234	62	48	22	45	40	17
Хутрові									
Заєць сірий	115,8	39,2	3750						
Лисиця звичайна	114,8	32,8	134						
Єнотовид. собака			57						
Борсук європейський			194						
Куниця лісова			211						

Облік мисливських тварин та хутрових звірів проводився 20 – 25 січня 2020 року при не сприятливих метеорологічних умовах, відсутній сніговий покрив, при температурі $+3 - (-5)^{\circ}\text{C}$ на 30% площі стації мешкання тварин (19,5 тис.га) методом шумового прогону та на підготовлених майданчиках та переходах тварин до місць підгодівлі.

Чисельність мисливських тварин, у досліджуваних користувачів мисливських угідь, разом за 2021 р. наведено у таблиці 3.3.

НУБІП УКРАЇНИ

Таблиця 3.3

Облік мисливських тварин

Вид	Стація (тис.га)	Протакс площа (тис.га)	Загальні (голів)	К—сть голів по статі та віку					
				Самка			Самець		
				молод няк	серед ньовіч	старі	молод няк	серед ньовіч	старі
Копитні									
Козуля європейська	51,2	19,1	1038	216	296	103	177	188	58
Кабан дикий	53	19,1	281	69	59	28	53	48	24
Хутрові									
Заєць сірий	116,9	39,9	3552						
Лисиця звичайна	119,6	35	145						
Єнотовид. собака			60						
Борсук європейський			180						
Куниця лісова			221						

Облік мисливських тварин та хутрових звірів проводився 20 – 27 січня 2021 року при несприятливих метеорологічних умовах, наявний сніговий покрив, при температурі $-2 - (+3)^{\circ}\text{C}$ на 30% площі стації мешкання тварин (19,1 тис.га) методом шумового прогону та на підготовчих майданчиках та переходах тварин до місць підгодівлі.

НУБІП УКРАЇНИ

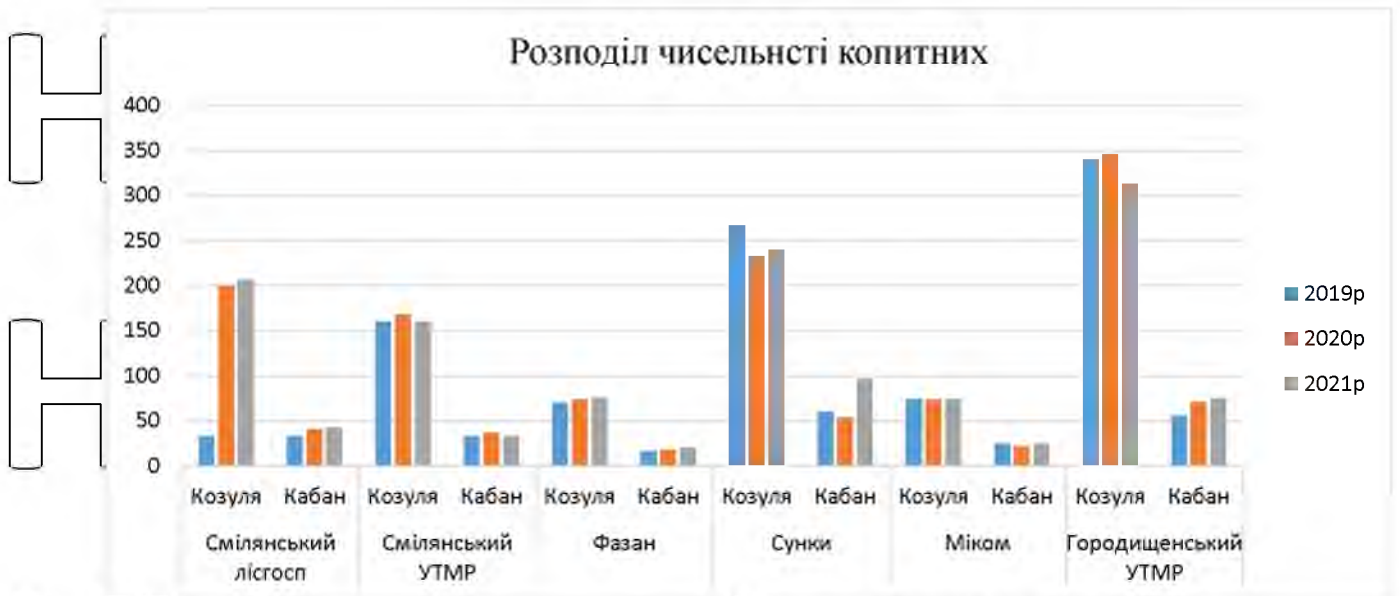

Рис. 3.1. Розподіл чисельності копитних у досліджуваних користувачів за останні 3 роки.

ДП «Смілянське ЛГ» проводять облік мисливських тварин і птахів на території угідь різними способами, одним із цікавих та корисних способів є встановлення фото-пастки, що дозволяє отримати фото-знімок тварини за допомогою детекторів руху.

Рис. 3.2. Козуля Європейська (*Capreolus capreolus*)

Також користувачі ведуть постійний облік пернагої дичини (див. додаток В1, В2, В3), де ми можемо звернути увагу на велику кількість, та різноманіття мисливських птахів. За правильного проведення полювання на пернатих, можна отримувати хороші пожитки, щоб сприяло розвитку мисливства в цілому.

3.2 Експлуатаційні заходи в мисливських господарствах

Одним з найважливіших завдань ведення ЛМГ є:

- максимальне використання продуктивності мисливських угідь, тобто чисельність мисливських тварин повинна бути доведена до оптимальної господарсько – допустимої щільності, при якій тварини не завдають істотних збитків лісовому та сільському господарствам;

- раціональне використання державного мисливського фонду;
- не допущення погіршення екологічного стану середовища перебування мисливських тварин внаслідок власної діяльності;

• забезпечення проведення комплексних заходів, спрямованих на охорону і відтворення мисливських тварин;

• збереження і поліпшення середовища перебування, дотримання режиму охорони видів тварин, занесених до Червоної книги України;

• проведення первинного обліку чисельності і використання мисливських тварин, вивчення їх стану та характеристика угідь, де перебувають дані тварини, і в установленому порядку надавати цю інформацію органам, що здійснюють державний облік мисливських тварин та їх використання;

• здійснення охорони державного мисливського фонду;

• інформування природоохоронних органів, органів мисливського та лісового господарства, органів ветеринарної медицини, санітарно епідеміологічної служби про виявлення захворювань тварин, погіршення стану середовища їх перебування, виникнення загрози знищення та випадки загибелі тварин, проведення комплексних заходів щодо профілактики і боротьби із захворюваннями;

• припинення використання мисливських тварин у разі погіршення їх стану та умов існування, виникнення загрози їх знищення, застосування заходів з усунення негативних чинників впливу на тварин і середовище їх перебування;

• дотримуватись встановлених правил, норм, лімітів строків добування мисливських тварин;

• здійснення заходів щодо виконання загальнодержавних і місцевих екологічних програм з питань охорони тваринного світу;

• здійснювати відстріл мисливських тварин у встановлених ветеринарною службою осередках сказу та інших небезпечних захворювань відповідно до законодавства про ветеринарну медицину [3, 15].

На території мисливських угідь ДП «Смілянський лісгосп» проводяться біотехнічні та мисливськогосподарські роботи, а саме: ведеться заготівля кормів, яка використовується для зимової підгодівлі диких тварин. Влаштовуються підгодівельні майданчики, солонці, споруджуються біотехнічні споруди [4].

Обсяг біотехнічних і мисливських робіт, виконаних господарством за минулі роки наводиться в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Біотехнічні і мисливські роботи

Назва заходів	Один. виміру	По роках					Сер. Показник
		2017	2018	2019	2020	2021	
Заготівля кормів							
Сіно	т.	2	2	2	2	1,5	1,9
Пучки з гілок дерев	тис.шт	2,5	2,5	3	2,5	3	2,7
Кукурудза, зерновідходи	т.	12	11	15	12	14	12,8
Сіль	т.	0,5	0,6	0,5	0,7	0,5	0,6
Біотехнічні споруди (загальна кількість)							
Годівниці	шт.	7	7	7	7	7	
Селенці	шт.	98	98	98	98	98	
Навіси для зберігання кормів	шт.	5	5	5	5	5	
Біотехнічні вежі	шт.	57	57	57	57	57	
Створено (загальна кількість)							
Захисних ремізів	га						
Кормових полів	га	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	
Підгодівельних майданчиків для парнокопитних	шт.	83	83	83	83	83	
Анклаги	шт.	18	18	18	18	18	

Витрати на ведення мисливського господарства у ДП «Смілянське лісове господарство», наведено у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Витрати на ведення мисливського господарства

Назва заходів	Один. виміру	2017	2018	2019	2020	2021	Сер. показник
Загальні витрати	грн.	177050	270620	249440	170000	150000	176422

Продовження таблиці 3.5

Облік диких тварин	грн.	760	1200	800	800	800	872
Охорона диких тварин	грн.	126920	248650	140660	120000	125000	152246
Біотех. заходи із збереж. і відтвор. диких тварин	грн.	49370	20600	93580	45000	50000	51710
Надходження від ведення мислив. лосп.	грн.	34020	86120	46950	60000	60000	57418

Підгодівля мисливської фауни в минулому сезоні проводилась сіном, пучками з гілок дерев, зерновідходами, кукурудзою. Беручи до уваги наявність

достатньої природно кормової бази, обсяг проведених у господарстві за минулий період біотехнічних і мисливськогосподарських робіт, можна вважати достатнім.

Станом на 2022 рік в Смілянській районній організації Українського товариства мисливців і рибалок постійно іде встановлення нових, та відновлення

застарілих чи пошкоджених біотехнічних споруд, за для сприяння розвитку мисливства в регіоні.

Перелік наявних в користувачів біотехнічних споруд наводиться у таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Встановлені біотехнічні споруди

	Необхідно згідно упорядкування	Фактично наявно
Годівниці (шт.)	10	78
Підгодівельні майданчики (шт.)	6	28
Солонці (шт.)	91	215
Водопіт (шт.)	-	1

Висновок до розділу 3. Отже, звернувши увагу на видовий, чисельний та віковий склад основних мисливських тварин можна підсумувати, що угіддя включають в себе достатню кількість копитних, та велику кількість хутрових звірів. Віковий склад налічує найбільшу кількість тварин середньовікового та молодого класу віку. Також можна відмітити біотехнічні мисливські роботи, які також проводяться належним чином.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 4. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МИСЛИВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГОСПОДАРСТВ

4.1. Заходи з охорони у мисливських господарствах

Мисливське господарство як галузь – сфера суспільного виробництва, основними завданнями якого є охорона, регулювання чисельності диких тварин, використання та відтворення мисливських тварин, надання послуг мисливцям щодо здійснення полювання, розвиток мисливського собаківництва

Мисливські угіддя державного мисливського резерву (або запасу) – мисливські угіддя, які не закріплені за певними користувачами або звільнилися за рахунок позбавлення права користування, охорона яких та регулювання чисельності тварин на яких здійснюються безпосередньо центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері мисливського господарства [25].

Охорона мисливських тварин та птахів у господарстві здійснюється егерською службою.

З метою охорони та відтворення мисливських тварин користувачі в межах своїх мисливських угідь виділяють не менш як 20 відсотків площі угідь, на яких полювання забороняється. Порядок визначення території для цієї мети встановлюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства [10].

В ДП «Смілянське лісове господарство» систематично проводяться рейди по охороні мисливських угідь, під час яких були зафіксовані випадки порушення правил полювання. На порушників в кожному випадку складалися протоколи, на підставі яких винних було притягнуто до адміністративної відповідальності. Таблиця 4.1. ілюструє обсяг виконаних заходів по охороні мисливської фауни за останні роки.

Таблиця 4.1

Перелік заходів	Роки					В середньому за 5 років
	Проведені заходи по охороні					
	2015	2016	2017	2018	2019	
Проведено рейдів	50	65	70	65	60	62
Виявлено випадків браконьєрства	3	2	1	–	–	2
Складено протоколів	3	2	1	–	–	2
Прочитано лекцій	5	5	6	5	4	5
Опубліковано статей	1	1	1	1	1	1

З метою охорони та відтворення мисливської фауни у господарстві проводиться робота по боротьбі з хижаками. Кількість відстріляних хижих тварин і птахів та інших шкідливих тварин за минулі роки наводиться у таблиці

4.2.

Види тварин та птахів	Кількість тварин в угіддях	Кількість відстріляних хижаків по роках, особин					В середньому за 5 років
		Таблиця 4.2					
		2015	2016	2017	2018	2019	
Лисиця звичайна	5	4	7	10	6	5	6
Єнотовидний собака	6	1	2	2	1	0	1

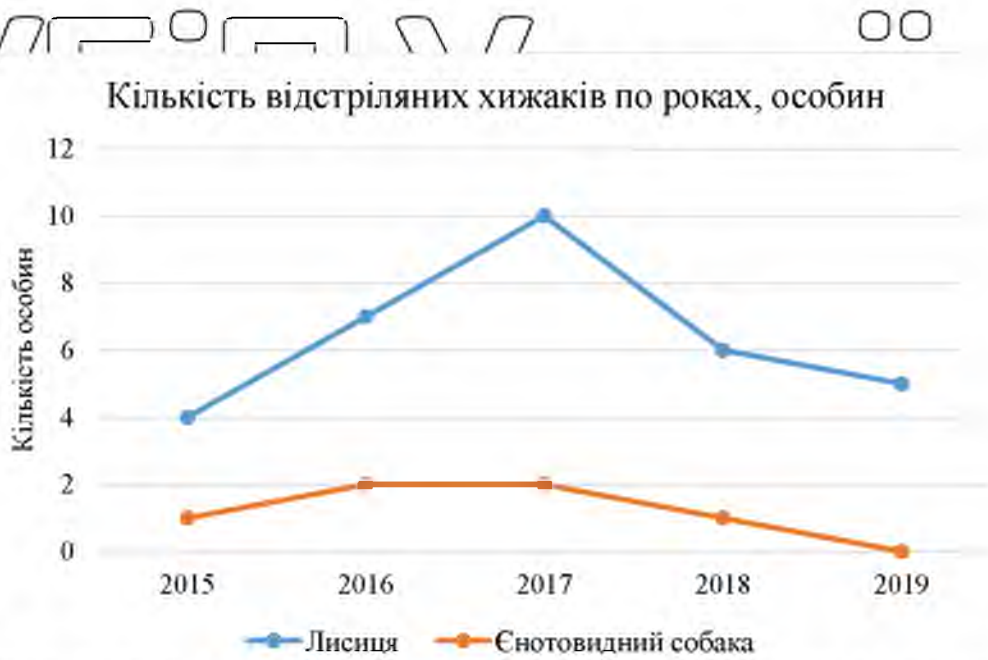

Рис. 4.1. Кількість відстріляних хижих та шкідливих тварин

З метою попередження порушень правил полювання керівництвом господарства здійснювались наступні види агітаційно-масової роботи: установлення анішпагів, інформаційних знаків.

У Смілянській районній організації Українського товариства мисливців і рибалок проводиться профілактика боротьби зі сказом, під час якої з території мисливських угідь видлучаються небезпечні хижаки, що можуть спричинити випадки захворювань. Інформація про профілактику та боротьбу зі сказом наводиться у таблиці 4.3.

Таблиця 4.3

Профілактика та боротьба зі сказом

Вид тварин	Чисельність	Добут	Проведення дослід	Випадки захворювань
Вовк сірий	-	-	-	-
Лисиця звичайна	60	166	14	2
Єнотовидний собака	-	-	-	-
Інші	-	-	-	-

З метою своєчасного виявлення та недопущення захворювання тварин на сказ, органи мисливського господарства систематично обстежують угіддя, де мешкають дикі тварини.

4.2. Перспективи розвитку мисливських господарств

Сучасне мисливське господарство України перебуває у періоді активних реформаційних процесів. Свідченням тому є, насамперед, державна галузева законотвора динаміка: ухвалення у 1996 р. Кабінетом Міністрів України

"Положення про мисливське господарство та порядок здійснення полювання",

згодом, у 2000 р., Верховною Радою України – "Закону України про мисливське

господарство та полювання". Позитивний характер ходу реформ був

зафіксований Постановою розширеної колегії Державного комітету лісового

господарства України від 24 квітня 2003 року. Колегія констатувала, що в

Україні створюється законодавча база для ефективної діяльності та розвитку

мисливського господарства. Вона визначає правові, економічні та організаційні

засади діяльності юридичних та фізичних осіб у галузі мисливства та визнає рівні

права всіх користувачів мисливських угідь у взаємовідносинах з органами

державної влади щодо ведення мисливського господарства, організації охорони

та відтворення тваринного світу. Указ Президента України від 23 травня 2005 р.

"Про невідкладні заходи у сфері збереження, відтворення та раціонального

використання мисливських тварин" підкреслив вірність наряду реформ і

окреслив невідкладні заходи у сфері збереження, відтворення та раціонального

використання мисливських тварин, що полягають у вдосконаленні нормативно –

правової бази, державної політики в цій сфері, підвищенні ефективності

правового забезпечення її реалізації [28].

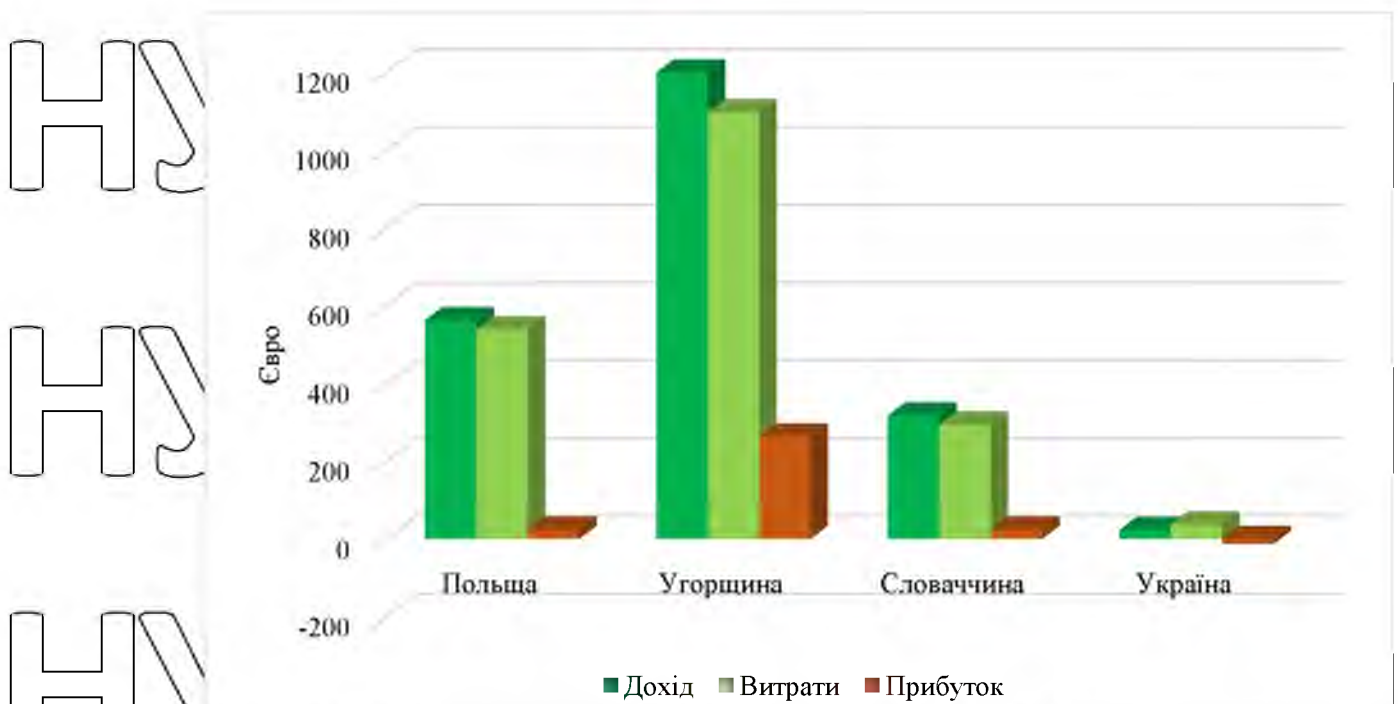

Рис. 4.2. Економічне порівняння з країнами сусідами у витратах та доходах на 1 мисливця

Рациональне ведення мисливського господарства неможливе без його наукового обґрунтування, яке здійснюється через науково-дослідні інститути Державного агентства лісових ресурсів – УкрНДЛРА та УкрНДГРліс, а також регіональну мережу (Наказу ДКЛГ України за № 372 від 12 липня 2005 р.) досвідних лісомисливських господарств центрального підпорядкування [20].

Мисливське господарство України на площі 47,2 млн. га ведуть 868 юридичних осіб (державні підприємства, громадські мисливські організації, підприємства та організації приватної форми власності). За перевагою площ наданих угідь (34,8 млн. га) основне місце посідає УТМР (Українське товариство мисливців та рибалок), яке займає 73,7 % мисливських територій країни. Держкомлсгосп України веде мисливське господарство на площі угідь у 6,5 млн. га (13,7 %). Продовжує зростати загальна кількість спеціалістів, зайнятих у системі мисливського господарства країни. Станом на 2005 р. у галузі було зайнято всього 5887 чоловік (порівняно з 2002 р. – 5388 чоловік). З них: 4135 штатних єгерів (у 2002 р. – 3790); 598 мисливствознавців (у 2002 р. – 566). У розвиток мисливського господарства держави вкладено, відповідно, у 2002 р. –

30,5 млн. грн., а у 2005 р. – 58,1 млн. грн., в т.ч. – 7,4 млн. грн. бюджетних коштів. Частка надходжень до витрат становила у середньому по користувачах мисливських угідь України 44 %.

Іншим персоніфікованим показником, який віддзеркалює принципи ведення та історичний характер підходу до організації мисливства в угіддях кожного з суб'єктів господарювання, є результативність боротьби певного користувача мисливських угідь з порушниками правил полювання.

Приймаючи, як безальтернативний варіант той, якщо кількість протоколів при сучасному рівні незаконних полювань прямо пропорційна ефективності егерської служби, проведемо короткий порівняльний аналіз. Відносна кількість протоколів, складених працівниками Держкомлісгоспу, постійно зростає: від 41,9% – у 1995 р. до 63,6% – у 2003 р. Поряд з тим, природоохоронна активність громадських користувачів (а це 75,5% мисливських угідь держави) невпинно падає: з 33,3% – у 1995 р. до 27,3% від числа складених протоколів у 2003 р. У

т.ч. найнижчий показник дієвості егерів та мисливствознавців з охорони мисливських угідь мають спеціалісти УТМР: під час контролю за недопущенням порушення правил полювання (73,7% угідь), ними було складено 1913 протоколів. Це тільки 26,3% від загальної чисельності порушень, які були

зафіксовані у державі протягом 2003 р. Ще одним еколого-економічним показником, який уособлює базу сучасного мисливства, є динаміка загальної чисельності, щільність населення та структурна рівноваженість популяцій основних ратичних мисливських тварин – зубра, різних видів оленів

(благородного, плямистого, лося, лані, козулі), кабана, муфлона. Цей комплексний та різноплановий показник є одним із базових у практиці мисливства, бо специфіка ведення вітчизняного мисливського господарства є такою, що від стану популяцій основних видів ратичних звірів залежить успіх мисливства взагалі у багатьох регіонах та лісомисливських областях. За останні

5 років (2001–2005 рр.) загальна сумарна чисельність диких ратичних підвищилася з 177301 до 195005 особин, тобто на 9,1%.

Моніторинг складових частин динамічних змін показує, що найбільший приріст поголів'я спостерігається протягом вказаного терміну у популяціях кулана (64,0%), лані (57,0%) та кабана (16,4%). Більш стабільними за загальною чисельністю є стан популяцій оленя благородного та оленя плямистого, де підйоми чисельності значно менші (8,7 та 10,0%). Ситуація з чисельністю лося у країні може вважатися стабільно критичною – приріст поголів'я за останні п'ять років склав всього близько половини відсотку.

Криза стану популяції лося в останні роки характерна для всієї південної частини його ареалу, включаючи Росію та Білорусь. Окремим питанням вітчизняного мисливства є збереження фауністичної окраси мисливських угідь держави, якою є найкрупніші (тому і найвразливіші) дикі тварини, насамперед зубр та ведмідь. Українська мегапопуляція зубрів найбільшої чисельності досягала на кінець 1994 р., коли вона нараховувала 664 особини (за іншими даними – 685). Відповідно, за десять останніх років сучасне поголів'я зубрів на Україні скоротилося вдвічі. Але триває виконання програми збереження зубра. Та тільки за умови здійснення усіх її складових частин, від обліків сучасної чисельності відокремлених груп тварин, вибору популяції – донора, обстеження можливих місць для їх переселення, аж до практичного формування та тривалого

моніторингу за станом новостворених мікропопуляцій – можливе збереження вітчизняного зубра. За останні 30 років чисельність бурого ведмедя у Карпатах знизилась у 3,5 рази і становить тільки близько 300 особин. Враховуючи низьку чисельність звіра, він підлягає посиленій охороні [22]. Зважаючи на низький відтворюючий потенціал виду, нераціональну статеву – вікову структуру популяції, потребує на державному рівні кардинальних заходів охорони як самих тварин так і місць їх перебування у регіоні, бо навіть своєчасне занесення ведмедя на сторінки «Червоної книги України» не гарантує збереження цього фауністичного раритету. Чисельність мисливського поголів'я росте, але кількість

добутих мисливських тварин на Україні за останні 5 років майже не змінилася (-0,9%), відсоток вилучення частини стада є вкрай низьким. Приміром, стосовно кабана, у 2005 р. він досяг тільки 7,2% післяпромислової чисельності, тобто у 8

– 10 разів менше загально прийнятих у розвинутих мисливських господарствах норм необхідної елімінації диких тварин. Фактична екстенсивність господарювання потенційно можлива тільки за умови довготривалої хронічної дії двох основних негативних причин: через нерегульований прес незаконних полювань, під час яких руйнується структура популяції, або ж за умови зловживання вилученням дорослих особин різних статей під час проведення відстрілів. В обох випадках результат один. Не виконуються основні професійні закони мисливського користування, за якими насамперед повинні вилучатися з групи молоді тварини – цьогорічки, ймовірність загибелі яких у перші ж суворі зими дуже висока [37].

Стосовно до тварин з репродуктивного ядра популяції найбільш прийнятним є режим мінімального вилучення. У такій ситуації за умови низької щільності популяції дичини проблематичним постає необхідність проведення трофейних полювань, особливо у період гону. За умови відсутності дієвого егерського контролю за ходом таких полювань реальною виступає загроза добування найкращих особин – плідників. Це, безумовно, може призвести у дуже обмежений термін до деградації всього стада. І хоча вилучення самців оленя благородного, козулі, лані з високими трофейними показниками є загальноприйнятою практикою, подібні полювання у шлюбний період з професійної точки зору є найбільш складними та відповідальними. На жаль, загальні офіційні кількісні дані з видової чисельності ратичних за відсутності відомостей щодо їх статево – вікової структури не повною мірою характеризують стан видових популяцій. Поряд з негативною статистикою щодо незаконних полювань, ще одним негативом, який гальмує зростання поголів'я диких ратичних, у вітчизняних мисливських угіддях виступає неукільний ріст чисельності вовків.

Незважаючи на те, що об'єми добування цих типових професіоналів – хижаків – активних консументів вищого біогеоценотичного порядку, звиклих до умов різноманітних природних та географічних зон ростуть, їх чисельність за останні 5 років постійно зростає: з 2378 голів у 2001 р. до 2343 голів у 2005 році.

Зростання досягло за останню п'ятирічку 6,5 %. Тривалі спостереження за біологією та динамікою чисельності хижих звірів (зокрема – вовків) в угіддях різних лісомисливських областей показали, що падіння чисельності у популяціях хижаків починається тільки з певної, "критичної", межі. Такою межею, за якою спостерігається стабілізація щільності населення та наступне її значне зниження, яке призводить до початку руйнації репродуктивного ядра, є вилучення 45 – 55 % числа загального вовчого поголів'я. Тобто, щоб припинити у майбутньому зростання чисельності хижаків на Україні, потрібно, щонайменше, у півтора рази збільшити кількість їх вилучення. За наявності на модельований час, у 2003 році,

вовчої "зграї" розміром 2500 особин та за умови її щогорічного поповнення на 750 – 1000 молодих вовчат, для стабілізації чисельності потрібно відстріляти (відловити) за рік біля 1625 – 1750 хижих (в тому числі – значну частину дорослих) особин репродуктивного віку обох статей. Хоча багато уваги у

мисливському господарстві приділяється проблемам збереження та інтенсивного використання диких ратичних тварин, сучасне мисливство опирається на експлуатацію іще десятків видів мисливських звірів та птахів. Ними є – хутрові тварини, насамперед заєць сірий, різні хижаци, а також водоплавні та інші птахи [8, 11]. Це, в основному – місцеві види. Але є, крім

таких тварин, особливо пернатих, багато перелітних видів та тих, що кочують. Великий інтерес у місцевих та закордонних мисливців викликає, наприклад, проведення полювань на перепілку та вальдшнепа, а також на гусей під час їх перельотів. Характерна позитивна особливість проведення таких полювань

полягає в тому, що вони значно підвищують додаткову пропускну спроможність мисливських господарств. Але на місцях, у господарствах, необхідні знання специфіки конкретних умов, ефективних прийомів та організації здобування дичини [10, 18].

Історично сформованим недоліком проведення таких полювань є недостатня вивченість видової біології, мисливських можливостей та меж використання поголів'я популяцій гусей, перепілки або лісового кулика у вітчизняних угіддях [7, 9]. Взагалі ми вважаємо, що підвищення ефективності

ведення мисливського господарства тільки шляхом господарського вдосконалення – справа нереальна. Беззаперечно, потрібно на базі нового Закону України «Про мисливське господарство та полювання» створити «працюючу» нормативну базу, яка відповідала би вітчизняному законодавству стосовно усіх

мисливських користувачів України. Окремі підзаконні відомчі мисливські інструкції та настанови виходять за галузеві границі і потребують професійного узгодження на державному рівні. Це, наприклад, питання законодавчого забезпечення порядку ведення моніторингу та державного Кадастру мисливських тварин, які повинні бути уніфіковані з аналоговими порядками

Академії наук та інших відомств, щоб стати складовою частиною загальнодержавного Кадастру тощо.

Окремо стоять питання мисливської кінології та вдосконалення кінологічної Федерації. Тривала історична практика культурного мисливства на

межі мистецтва переконала сучасних вітчизняних мисливствознавців – професіоналів у тому, що проведення по справжньому красивих та результативних полювань без використання різноманітних порід мисливських собак неможливе. Щоб виконати «Закон», потрібно розробити та впровадити у

мисливську практику 26 нових кінологічних концепцій та положень (деякі акти затвердити у новій редакції, деякі – анулювати). Крім того, важливі питання щодо порядку використання у мисливській сучасності інших ловчих звірів і птахів взагалі не розглянуті. А вони, безперечно, мають велике професійне, естетичне та мисливсько – господарське значення.

Прийняття Закону України «Про мисливське господарство та полювання» поставило крапку невизначеності та шкідливим дискусіям про доцільність ведення мисливського господарства у країні. І хоча деякі тези Закону з плином часу та перевіркою «практичним мисливством» вже потребують уточнень, його преамбула та стаття I визначили мисливське господарство галуззю народного господарства, яке є сферою громадського виробництва.

Законодавче визначення мисливства забезпечило рівні права всіх користувачів у відносинах з органами державної влади. Закон чітко визначив

права і відповідальність державних органів всіх рангів, що регулюють галузь, а також статус рядових мисливців. Законодавчо визначені такі поняття, як «право на полювання», «способи проведення полювань», «полювання іноземців», «ліміти використання мисливських тварин», «вартість полювань», «терміни полювань», «заборони відносно полювань», «упорядкування мисливських угідь», «відлов та відстріл хижих тварин», «здобування тварин з науковою метою», «використання собак мисливських порід та інших ловчих звірів і птахів», «продукція полювання, мисливські трофеї», «державний та громадський контроль за полюванням», «права, правовий та соціальний захист працівників,

уповноважених здійснювати контроль у галузі мисливського господарства та полювання», «відповідальність за порушення законодавства у галузі мисливського господарства та полювання» тощо [26]. Як підсумок, стверджуємо,

що перспективи ведення високоефективного мисливського господарства в Україні реальні. Основою такої думки є те, що природний бонітет мисливських угідь України, тобто їх кормова ємність та захисні властивості знаходяться на високому рівні, який не поступається, а іноді перевищує європейські взірці [12]. Маємо цьому досить вітчизняних прикладів, особливо у недержавних мисливських господарствах. Але фактичні можливості більшості, особливо

громадських, господарств знецінюються через негативну дію низки факторів впливу, які мають, в основному, антропогенний (незаконні полювання, урбанізація крапчих мисливських територій, низький рівень ведення мисливського господарства) та біотичний (засилля хижаків – вовків, бродячих собак та котів, воронових) характер. Вважаємо, що за умови, якщо буде створена дієва нормативна база галузі, практики – мисливствознавці та рядові мисливці мають додатково використати перевірений виробничим досвідом багатьох країн спосіб "реанімації" мисливських угідь шляхом проведення різнопланових біотехнічних заходів. Системи таких заходів вже розроблені та опубліковані [25].

Основне їх значення полягає у впровадженні в господарчу практику мисливства низки прийомів та робіт, які, залежно від регіону та стану

мисливства, включають у себе, крім елементарної охорони угідь та боротьби з хижаками, коротко – та довготермінові заходи, що покращують кормові та захисні умови проживання мисливських тварин [13]. Звичайно, такі заходи потребують вкладання немалих коштів. Це так, але розроблені на науковій основі та маючи силу нормативного документу, біотехнічні системи робіт нададуть змогу оперативно підвищити ефективність ведення мисливства за найменших затрат [1, 2].

Висновок до розділу 4. Отже, в господарствах систематично проводяться рейди по охороні мисливських угідь, під час яких були зафіксовані випадки порушення правил полювання. З метою охорони та відтворення мисливської фауни, у вони проводять роботу по боротьбі з хижаками. Загалом ведення мисливського господарства потребує більше уваги, фінансування та ідейності розвитку. Йому як і всім потрібне свіже дихання та нові погляди на старі речі, також змінити думки про весь процес лісомисливської справи людям, які і приблизної гадки не мають як ведеться мисливське господарство у підприємстві, та які можуть бути наслідки неправильного його ведення. Наприклад знищення та зникнення не лише рідкісних червонокнижних видів тварин, а й значне зменшення популяції типових диких звірів даної території. Рішенням є зміна структури, та хибних думок всіх свідомих громадян.

ВИСНОВКИ

НУБІП України

Виконавши магістерську роботу ми можемо зробити такі висновки:

1. В ході розгляду першого розділу магістерської роботи, можу підсумувати, що мисливська робота є дуже важливою складовою нашої планети.

НУБІП України

Вона відіграє велику роль і в житті людини, і в житті рослин, і загалом планети.

Маючи більшу кількість земель що використовується користувачами мисливських угідь, ми маємо в два – три рази меншу чисельність звірів, що

говорить про не зовсім правильне ведення мисливської діяльності, та слабе

НУБІП України

фінансування даної сфери господарства. Тому для України слід оптимізувати

шляхи розвитку мисливського господарства та кардинально змінювати підхід, в сторону оновлення застарілих методів.

2. Суб'єкти обліку мисливських тварин проводять облікові роботи

протягом усього року, вибирають методи проведення первинного обліку в

залежності від біології та умов існування того чи іншого виду тварин, що

НУБІП України

обліковуються, географічних, кліматичних, соціально – економічних умов та

необхідності максимально об'єктивного відображення даних проведених

облікових робіт. Методи обліку використовуються самостійно, в поєднанні між

НУБІП України

собою та в доповненні один одного – з метою уточнення облікових даних.

Географічне розташування, сприятливі кліматичні умови і різноманітність угідь

зумовлюють наявність у Черкаському районі досить значну кількість

мисливських тварин, сучасне поширення яких тісно пов'язане з природною

зональністю території – в даному випадку, зоною лісостепу.

НУБІП України

3. Виконавши 3 розділ магістерської роботи, можу сказати, що

звернувши увагу на видовий, чисельний та віковий склад основних мисливських

тварин можна підсумувати, що угіддя включають в себе достатню кількість

копитних, та велику кількість хутрових звірів. Віковий склад налічує найбільшу

НУБІП України

кількість тварин середньовікового та молодого класу віку. Також можна

відмітити біотехнічні мисливські роботи, які також проводяться належним чином.

4. В господарствах систематично проводяться рейди по охороні мисливських угіддь, під час яких були зафіксовані випадки порушення правил полювання. З метою охорони та відтворення мисливської фауни вони проводять роботу по боротьбі з хижаками. Загалом ведення мисливського господарства потребує більше уваги, фінансування та ідейності розвитку. Йому як і всім потрібне свіже дихання та нові погляди на старі речі, також змінити думки про весь процес лісомисливської справи людям, які і приблизної гадки не мають як ведеться мисливське господарство у підприємстві, та які можуть бути наслідки неправильного його ведення. Наприклад знищення та зникнення не лише рідкісних червонокнижних видів тварин, а й значне зменшення популяції типових диких звірів даної території. Рішенням є зміна структури, та хибних думок всіх свідомих громадян.

В останні роки розвиток мисливської галузі характеризується високим рівнем збитковості, що вимагає вивчення причин, які спричинили такий стан.

На відміну від багатьох закордонних країн, державному регулюванню мисливського господарства в Україні не приділяється належної уваги, що і є основною проблемою, яка несе в собі негативний вплив на галузь. Їй як і всім потрібне свіже дихання та нові погляди на старі речі, також змінити думки про весь процес лісомисливської справи людям, які і приблизної гадки не мають як ведеться мисливське господарство у підприємстві, та які можуть бути наслідки неправильного його ведення. Наприклад знищення та зникнення не лише рідкісних червонокнижних видів тварин, а й значне зменшення популяції типових диких звірів даної території. Рішенням є зміна структури, та хибних думок всіх свідомих громадян.

РЕКОМЕНДАЦІ ГОСПОДАРСТВУ

Підсумувавши наведену інформацію та завершуючи опрацювання магістерської роботи, можна навести основні рекомендації для покращення мисливськогосподарської діяльності у користувачів черкащини:

1. оновити матеріально – технічну базу;
2. збільшити площу штучних кормових полів, для зменшення виходу диких тварин на сільськогосподарські угіддя;
3. мисливському господарству бажано мати мисливських собак. Вибір необхідної породи залежить, впершу чергу, від місцевих традицій ведення мисливства, а також видового складу мисливської фауни.
4. реорганізація неефективних користувачів мисливських угідь;
5. збільшити надходження коштів за рахунок рекреаційних послуг;
6. проведення фотополювання (спілкуватися з природою без відстрілу тварин, хоча через певний фактор турбування має деякі обмеження у проведенні фотозйомки);
7. створювати мисливські господарства воль'єрного типу.
8. запровадити мисливський туризм.

Стосовно вирішення проблем які є у сфері мисливського господарства, я вважаю, що потрібно провести ретельний аналіз сучасного стану мисливського господарства, це дасть нам змогу виявити основні проблеми, та слабкі сторони, що уповільнюють розвиток галузі. Після того як ми зможемо окреслити всі негативні фактори, потрібно провести аналіз правильного маршруту розвитку, до можливих шляхів вирішення. Зрозуміло що цей процес є не швидким і він займе навіть не декілька років, проте галузь потребує цих дійств, щоб в майбутньому наблизитися і навіть вийти на вищий рівень мисливського господарства ніж інші країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко В. Д. Біотехнія. Навч. посібник. Ч. 1. Львів: ІЗМН, 1988. 260 с.

2. Бондаренко В. Д. Біотехнія. Навчальний посібник. I Ч. 2. Львів: ІЗМН, 2002. 352 с.

3. Бондаренко В. Д., Делеган І. В., Соловій І. П., Рудишин М. П. Облік диких тварин. Практичні рекомендації. Львів, 1989. 62 с.

4. Бондаренко В. Д., Хоєцький П. Б. Лісомеліоративне господарство. Методичні вказівки. Львів: УкрДЛТУ, 2003. 41 с.

5. Генетика. 2002. Т. 38. № 6. С. 836-841.

6. Гладков Н. А., Каташев Н. И., Кириков С. В., и др. Птицы Советского Союза. Отряд куриные. Москва: Сов. наука, 1952. С. 199-226.

7. Горбань І. Організація орнітологічного моніторингу за популяціями птахів в Україні. *Зелічок*. 1998. Вип. 9. С. 22-26.

8. Горбань І. Розміри популяцій зимуючих птахів України. *Вісн. Львів. ун-ту. Сер. біол.* 2004. Вип. 35. С. 23-39.

9. Горбань І. М. Оцінка чисельності гніздових птахів України. *Вісн. Львів. ун-ту. Сер. біол.* 2003. Вип. 34. С. 147-158.

10. Горбань І. М. Тенденції у гніздових популяціях птахів України. *Проблеми вивчення та охорони птахів*. Львів: Чернівці, 1995. С. 33-34.

11. Грачев Ю. Н., Оразбаев Ж. Е. К биологии семиреченского фазана *Phasianus mongolicus* в пойме среднего течения реки Чу. *Русский орнитологический журнал*. Том 26. Экспресс-выпуск. 2017. С. 3274-3275.

12. Даниленко Е. А., Кузьмин В. А., Кузьмин И. Ф. Кормовая база в охотничьих хозяйствах. Москва: Лесн. Пром., 1979. 96 с.

13. Данилов Д. Н., Русанов Я. С., Риковський А. С., Солдаткин Е. И., Юргенсон П. Б. Основы охотоустройства. Москва, 1966. 330 с.

14. Делеган І. В., Делеган І. І., Делеган І. І. Біологія лісових птахів і звірів / За ред. І. В. Делегана. Львів: Поллі, 2005. 600 с.

15. Державне підприємство «Мелітопольське лісомисливське господарство». веб-сайт : URL : <http://melitopol-forest.com.ua/chim-yovk-kotisnij-lisovomu-ta-mislivskomu-gospodarstvu/> (дата звернення : 12.10.2022 р.).

16. Державне підприємство Березометське лісомисливське господарство. веб-сайт : URL : <http://blmg.com.ua/45-0> (дата звернення : 28.09.2022 р.).

17. Держкомлісгосп. Наказ "Про затвердження Порядку проведення упорядкування мисливських угідь" від 21.06.2001 N 56. веб-сайт : URL : <https://ips.ligazakon.net/document/TM013543> (дата звернення : 14.10.2022 р.).

18. Додаток 1 до Правил державного обліку мисливських тварин і обсягів їх добування. веб-сайт : URL : <https://mepr.gov.ua/files/docs/normakty> (дата звернення : 01.11.2022р.).

19. Дудзинский В.М. Пернатая дичь. Москва: Лесная пром-сть, 1979. 265 с.

20. Нормативно правове забезпечення мисливського господарства. веб-сайт : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index> (дата звернення : 17.10.2022 р.).

21. Жирнов Л. В., Винокурів А. А. Матеріали по екології фазана у верхов'ях ріки Тєкс. *Вчені записки Московського міського педагогічного інституту*. Т. CIV, 1959. С. 281-290.

22. Калінін М. Н., Єлісєєв В. В. Біометрія. Миколаїв : МФНаУКМА, 2000. 202 с.

23. Кашкаров Д. Ю., Павленко Т. А. Методичні вказівки по обліку чисельності мисливських-промислових тварин в умовах Узбекистан. *Інформаційне повідомлення № 126*. Ташкент, 1975. 23 с.

24. Кістяківський О. Б. Фауна України. Птахи. Кулики. Київ : Вид-во АН УРСР, 1957. Т. 4. С. 99-306.

25. Корнеев А. П. Колебания численности кабана на Украине и оптимальная плотность его поголовья в охотничьих хозяйствах. IX Междунар. б-з конф. биологов-охотоведов: тезисы докл. Москва, 1969. С. 66.

26. Корисев О. П. Мисливство – галузь народного господарства. Київ : Урожай, 1964. 264 с.

27. Крайнев Е. Д. Подкормка диких животных. Київ : Урожай, 1976. 112 с.

28. Крыжановский В. И. Благородный олень и косуля на Украине, их экология и перспективы хозяйственного использования: дис. кандидата биол. наук. 03.00.08. Київ, 1965. 226 с.

29. Лебедева Н. І., Петриченко В. В. Методи обліку мисливських тварин: конспект лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2008. 62 с.

30. Львівське обласне управління лісового та мисливського господарства. Львівське обласне управління лісового та мисливського господарства. веб-сайт : URL : http://www.lvivlis.gov.ua/uk/Skole_forestry/ (дата звернення : 23.10.2022 р.).

31. Мазепа В. Г., Бондаренко В. Д. Кормова база мисливського господарства. Методичні вказівки для виконання лабораторних робіт з дисципліни «Біотехнія». Львів : УкрДЛТУ, 1998. 24 с.

32. Мисливське королівство – ЕКО-інформ. веб-сайт : URL : <https://ekoinform.com.ua/?p=5543> (дата звернення : 19.10.2022р.).

33. Чеське мисливство в цифрах – ЕКО-інформ. веб-сайт : URL : <https://ekoinform.com.ua/?p=7062> (дата звернення : 19.10.2022р.).

34. Млекопитающие Советского Союза. Т. 1. Парнокопытные и непарнокопытные. каталог в 3 т. Москва. Высш. шк., 1961. 776 с.

35. Настанова з упорядкування мисливських угідь. Київ : Наукова думка, 2002. 113 с.

36. Настанова з упорядкування мисливських угідь / упоряд. та голов. ред. М. В. Шадура. К. : Держкомлігосп України, 2002. 114 с.

37. Особливості та перспективи розвитку мисливського господарства у період реформування галузі. веб-сайт URL : <http://stepfilia.org.ua/files/shev2.pdf> (дата звернення : 16.10.2022 р.).

38. Основы охотустройства Украинской ССР. (Инструктивно-методические указания по проведению внутрихозяйственного охотустройства). Ирпень: Укртослеспроект, 1985. 249 с.

39. Польща мисливська – ГС «Всеукраїнська мисливська спілка». веб-сайт : URL : <https://gsvms.org.ua/uk/myslyvstvo/mizhnarodnyi-dosvid/item/274-polshcha-myslyvska> (дата звернення : 19.10.2022р.)

40. Полювання на парнокопитних. веб-сайт : URL : <https://sites.google.com/site/poluvannanaparnokopitnih/kaban/harakteristika-kabana> (дата звернення : 25.10.2022 р.).

41. Правова охорона мисливських угідь в Україні веб-сайт : URL : <http://ogp-journal.kiev.ua/archive/2019/10/15.pdf> (дата звернення : 19.10.2022р.).

42. Про мисливство в Україні – Кришчак мисливця. веб-сайт : URL : <https://myslyvets.com.ua/sergij-androsvuk-vsya-pravda-pro-mislivstvo-v-ukraini/> (дата звернення : 20.10.2022р.).

43. Про мисливське господарство та полювання: Закон України від 2002р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14> (дата звернення : 13.10.2022 р.).

44. Проект організації розвитку МГ ДП «Сколівське ЛГ». 2014. 143 с.

45. Проект організації території охорони, відтворення та регіонального використання природних комплексів і об'єктів РЛМ «Мікрочинський». Київ, 2003. 7-13, 46-49 с.

46. Размахнин В. Е. Лань. Крупные хищники и копытные звери. Москва: Лесная промышленность, 1978. С. 220–229.

47. Роль та значення оленя у лісомисливському господарстві. веб-сайт URL: <http://www.zoolog.com.ua> (дата звернення : 18.10.2022 р.).

48. Таксономія і номенклатура ссавців України / Загороднюк І.В., Смелянов І.Г. : Вісник Національного науково – природничого музею, 2012. ТЗМ 10, 5/30 с.

49. Хосцький, П. П. Мисливствознавство: навч. посіб. Львів : Спелом, 2006. 112 с.

50. Черкаське обласне управління лісового та мисливського господарства. веб-сайт : URL : https://lis-ck.gov.ua/?page_id=2920 (дата звернення : 17.10.2022 р.).

51. Шадура М. В., Шейгас І. М. Книга мисливця. Львів : Атлас, 1998.180 с.

52. Hunting Ukraine. веб-сайт URL
http://www.huntingukraine.com/index.php?option=com_content&view=article&id=2116:oblikmyslyvskyyhzvirivpfaiv&catid=203:myslyvskegospodarstvo&Itemid=131

(дата звернення : 14.10.2022 р.).

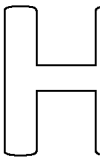
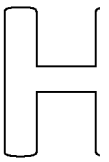
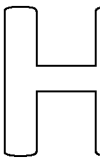
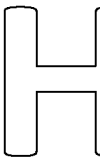
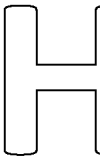
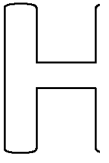
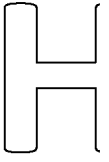
НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ДОДАТКИ

Додаток А.1

Чисельність мисливських птахів в угіддях ТОВ МГ «Сунки», станом на 2021р

Вид птахів	Станція мешкання (тис.га)	Протак площ (тис.га)	Всього	Птахи шт.		
				Старі	Молодняк	
					Літаючі	Нелітаючі
Перепілка	5,6	1,7	1230	510	720	
Качки	0,24	0,8	425	180	245	
Лиска	0,24	0,8	170	50	120	
Кулики	0,24	0,8	175	65	110	
Голуби	5,6	1,7	960	425	535	
Фазани	5,6	250	560	190	370	
Сіра куріпка	5,6	250	350	110	240	

Додаток А.2

Чисельність мисливських птахів в угіддях Смілянської РО УТМР, за 2021р

Вид птахів	Станція мешкання (тис.га)	Протак площ (тис.га)	Всього	Птахи шт.		
				Старі	Молодняк	
					Літаючі	Нелітаючі
Фазани	28,5	8,6	1900	510	1070	80
Сіра куріпка	28,5	8,6	1200	180	740	40
Перепілка	28,5	8,6	1350	50	700	50
Качки	0,8	0,3	1600	65	1045	55
Лиска	0,8	0,3	1520	425	790	90
Кулики	0,8	0,3	1500	190	710	40
Голуби	28,5	8,6	2200	110	1350	

Додаток А.3

Чисельність мисливських птахів в угіддях Городищенської РГО УТМР, за 2021р

Вид птахів	Стація мешкання (тис.га)	Протак площ (тис.га)	Всього	Птахи шт.		
				Старі	Молодняк	
					Літаючі	Нелітаючі
Фазани	48,8	14,6	320	85	235	0
Сіра куріпка	48,8	14,6	480	165	315	0
Перепілка	48,8	14,6	910	290	620	0
Лебеди	1,05	0,3	26	19	0	7
Качки	1,05	0,3	1680	565	910	205
Лиска	1,05	0,3	1870	65	1490	315
Кулики	1,05	0,3	385	95	220	70
Голуби	48,8	14,6	3750	1155	2595	0

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України